

מכון לחקר המשפט העברי

ימיו של המשפט העברי עתיקים כימיו של עם ישראל עצמו. עוד מימי אברהם אבינו שהיה בעל חוש צדק משפטי מפותח המכריע במריבה שבין רועיו לרועי לוט, והתווכח כביכול עם הקב"ה על גזר הדין שנתן ליושבי סדום באמירה "השופט כל הארץ לא יעשה משפט?!" (בראשית יח, כה), את יהודה אנו מוצאים כשופט במשפטה של תמר כלתו, ומעל כולם כמובן משה רבינו העומד בראש מערכת משפט מורכבת ומסועפת.

המשפט העברי הוא אומנותו של הפוסק והדיין הנדרש לחבר את פסקי התורה וההלכה עם המציאות המעשית, הכוללת סכסוכי בני אדם, מריבות אנוש ותחבולותיו, כשדין פרוטה כדין מאה.

אין סוף פסקי הלכה נחתכו בבתי הדין מאז הוקם בית הדין הראשון של עם ישראל בימיו של משה רבנו ועד לימינו, וכך התפתחו דיניו של המשפט: מפסק אחד למשנהו, דרישת הכתובים, הוראות תורה שבעל פה, היגיון וסברה, תקדימים מחייבים, הכרעות הוראות ותקנות. ועל כך אמרו חז"ל במשנה האחרונה של מסכת בבא בתרא (פרק י משנה ח): "אמר רבי ישמעאל הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות, שאין לך מקצוע בתורה גדול מהן, שהן כמעין הנובע".

מאז שהותרה כתיבת תורה שבעל פה חלק גדול של המערכת המסועפת הזאת הועלה על הכתב על ידי חכמי ישראל לאורך כל הדורות, חלקם כפסקים חתומים, חלקם כברורי דין בשאלות שהגיעו לפתחם של החכמים, חלקם כפרשנות לסוגיות התלמוד ועוד ועוד. לפנינו מונח כיום אוצר בלום של אלפי כרכים פרי עבודת תלמודם של גדולי ישראל לאורך כאלפיים שנה, החל מתקופת המשנה ועד לימינו.

המכון לחקר המשפט העברי הוקם בשנת תשכ"ג ביוזמת הפרופ' מנחם אלון ז"ל בפקולטה למשפטים שבאוניברסיטה העברית, ומאז הוא מוביל בחקר המשפט העברי בפרספקטיבה של המשפט המודרני, ובהוראתו. בין שורותיו נמנו ונמנים כיום משפטנים חוקרים בעלי שם שבהם גם תלמידי חכמים שמלאו כריסם בש"ס ופוסקים.

פירות רבים למכון, הוא מפתח את כל ספרי תשובותיהם של הראשונים, ובכך פתח את עולמם הרחב בפני חוקרים מכל התחומים, המשפטיים, האקדמיים והתורנים המובהקים. המכון פרסם שורה ארוכה של ספרים בתחומים שונים של המשפט העברי בעברית ובאנגלית, המשמשים ספרי בסיס לכל העוסקים בתחום, והוא אף מוציא לאור את שנתון המשפט העברי.

המכון תורם לחיזוק מעמדו של המשפט העברי במשפט הישראלי בדרכים שונות, ואף תומך בהחזרת השפיטה בבתי הדין הרבניים בדיני ממונות. תרומתם של הספרים והמחקרים ניכרת בפסקי דין רבים שבהם נעשה שימוש במשפט העברי, בזכות הגגשת המכון את הנושא לכל.

כמו כן במסגרת המכון בפקולטה למשפטים מועברים קורסים שונים במשפט עברי, ובהם מלמדים מבכירי המשפטים בארץ; המכון מקיים כנסים, סדנאות ושלחנות עגולים העוסקים בנושאים שונים, בשיתוף פעולה עם אוניברסיטאות נוספות.

מנהלו של המכון הד"ר בנימין פורת חוקר, משפטן ותלמיד חכם, ממשיך את תנופת המחקר והעשייה של המכון, קולט חוקרים חדשים לשורותיו, ומנחה ומכוון את הפעילות ונושאי המחקר וההוראה באופן מרשים.

על כל אלו מצאה ועדת הפרס את המכון לחקר המשפט העברי ראוי לקבל את פרס כ"ץ לשנת תשע"ח.

ובזאת באנו על החתום:

אריה שטרן
הרב אריה שטרן

גייט סבתו
הרב חיים סבתו

פרופ' מנחם בן ששון
פרופ' מנחם בן ששון